

El meteor

El vaig veure una única vegada, quan ja era molt gran i amb prou feines s'hi veia, caminant lentament i menut per una estreta vorera d'un carrer del vell Sarrià.

No el vaig saludar pas ni vaig presentar-me. Al darrer moment vaig trobar que el millor i senzill homenatge que podia fer al més gran poeta viu de Catalunya era deixar-lo positivament tranquil, estalviar-li l'inoportú. Al capdavall, què li hauria pogut dir jo al gegant, al mestre de la paraula, al compilador dels més grans somnis, quin català insignificant hauria hagut d'emprar per dialogar amb ell, el campió d'enraonar, d'obrir la parla amb raó i follia? Vaig trasbalsar-me com si, per ventura, hagués trobat que em creuava un altre Homer, un altre Abul 'Ala Al-Ma'arri, un altre John Milton, un altre Jorge Luis Borges, els alts conqueridors de l'obscuritat. Fou com veure passar un meteor. Sí, devia ser abans de 1985, perquè pocs anys després vaig sentir el mateix trasbals en llegir, acabades de sortir d'impremta, les *Cròniques de l'ultrason*. El darrer dels llibres, l'última novetat de J.V. Foix, dictada i no escrita, fou un nou motiu d'admiració encesa. Quinze poemes en prosa tibada i brillant, tan genuïnament emparentades amb les clàssiques cròniques medievals com amb les formes més innovadores de l'avantguarda. El món medieval, amb Ramon Muntaner i el seu imprescindible "què us diré?" al capdavall, és determinant per acostar-se a aquest llibre. No només per-

JORDI GALVES

què legítima la tradició literària catalana, sobretot perquè envigoreix el present i, paradoxalment, destrueix l'enganyosa dimensió temporal. A diferència del medievalisme literari d'Erza Pound, de Gerardo Diego o de Guerau de Liost, Foix no només fa una aproximació cultural al passat, a la tradició, sinó que fa un exercici pràctic d'intemporalitat. De la mateixa manera que el món rural i tradicional s'assembla tant al que va conèixer biogràficament el poeta, la seva Edat Mitjana, la que coneix perfectament com a lector, ens retorna sempre al present, a l'actualitat més vital. Contra l'opinió d'Heràclit el pas del temps és només una aparença i l'experiència que en traiem un altre engany de la percepció. Foix proclama amb insistència que tot retorna eternament. El passat i el present es confonen en la perennitat i, de fet, l'únic que realment viu l'ésser humà és l'instant fràgil, el fragment temporal que, de fet, és l'únic que coneixem del cert. De tan clàs-

sic, J.V. Foix és necessàriament el gran modern, perquè esborra els límits entre els dos conceptes.

Un viatge en una deliciosa tartana amb Gertrudis, la primera heroïna de l'escriptor, produeix un lent, reposat diàleg sobre l'ofici de la poesia. Per a Foix és la manera d'anar més enllà de la clèda, no una simple raresa literària com precipitadament pugui semblar, ben al contrari. És una manera d'anar enllà dels fets, trobant el que veritablement són, a condició d'expressar el suc de les paraules que són ençà. Així, els nous escriptors haurien d'anar, d'acord amb aquest plantejament, amb els ulls clucs i la ment clara, com poetes cecs, reunint-se en un carrer determinat on podrien sentir veus airejades pel son i l'ultrason. Això és així perquè tots vivim, efectivament, envoltats de la sorpresa i de l'incomprensible, de l'insòlit, d'una realitat veïna, diferent, allunyada de la lògica i dels conceptes improbables que la lògica fa servir. Una realitat diferent que només se'ns revela a través dels somnis, com defensa el doctor Freud, de Viena. La realitat que ens ensenya la cara oculta del món aparent, l'essència de l'autenticitat inquietant, exactament allò que l'home no té de racional i que tanta incomoditat li suscita. Es tracta, efectivament, de la realitat perduda que completa la realitat sencera, i que no es pot trobar pas a través de l'aprenentatge esforçat dels llibres sinó gràcies a la intrepidesa del descobriment. No hi ha en els textos de Foix segones intencions ni misteris amagats, tampoc s'hi poden trobar símbols premeditadament obscurs. La crònica que compon és tan clara i lúcida com un glop de sol, malgrat que maliciosament vagi omplint-la d'imatges estranyes i atrevides, sempre extraordinàries, imaginatives, bellament elaborades, senyals punxants que ens mantenen alerta quan llegim. És aquesta la tècnica amb què el poeta denuncia l'evidència enganyosa dels sentits i dona testimoni de l'experiència íntima de la irrealitat. Més enllà de les supersticions i dels pensament màgics, J.V. Foix fa de la irrealitat la protagonista imprescindible de tota poesia digna d'aquest venerable nom.

«A diferència del medievalisme literari d'Erza Pound, de Gerardo Diego o de Guerau de Liost, Foix no només fa una aproximació cultural al passat, a la tradició, sinó que fa un exercici pràctic d'intemporalitat»